

Mehmet Hayri KIRBAŞOĞLU

1954 yılında Manisa'da doğdu. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı fakültede asistan olarak Hadis dalında doktora-sını yaptı (1983). İmam Muhammed b. Suud İslam Üniversite'sinde (Riyad) öğretim üyesi yaptı (1985-1987). Yurda döndüğünde doçent oldu (1987). Başkanlık danışmanı olarak DİB'da bir yıl görev yaptı (1988-1989). Hâlen AÜ İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Ayrıca *İslâmiyât* dergisi yayın kurulu üyesidir. Arapça ve İngilizce bilmektedir.

Kırbaşoğlu'nun makale, eleştiri, edisyon kritik, tercüme ve sadeleştirme türünde yayınlanmış birçok çalışması bulunmaktadır. Bazıları şunlardır:

İbn Kuteybe'den *Hadis Müdafası*, Kayıhan Yay., İstanbul 1998.

Muhammed Avvâme'den *İmamların Fıkhi İhtilaflarında Hadislerin Rolü*, Kayıhan Yay., İstanbul.

Fazlur Rahman'dan *İslam ve Çağdaşlık*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1996 (Alpaslan Açıkgenç ile birlikte).

es-Suyutî'nin *Kitâbu'l-Bâhir fî Hukmî'n-Nebiyî bi'l-Bâtınî ve'z-Zâhir* adlı eserinin edisyon kritikli neşri, Dâru's-Selâm, Kahire 1987.

İbn Kudâme'nin *Kitabu'l-Burhân fî Beyanı Hakikati'l-Kur'ân* adlı eserinin edisyon kritiği Riyad.

İslam Düşüncesinde Hadis Metodolojisi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1999.

Sünnî Paradigmanın Oluşumunda Şafî'nin Rolü, Kitâbiyât Yayınları, Ankara 2003.

Alternatif Hadis Metodolojisi, Kitabiyat Yay., Ankara 2004.

Sünnet'ten Çağa Elliiki Mesaj, İlâhiyat Yay., Ankara 2006.

Ankara Okulu Yayınları: 20

© Ankara Okulu Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Dizgi ve kapak: Ankara Dizgi Evi

Baskı, kapak baskısı, cilt: Ankamat Mat. San. Tic. Ltd. Şti.

Birinci basım: Aralık 1999

İkinci basım: Aralık 2000

Üçüncü basım: Kasım 2006

Dördüncü basım: Eylül 2010

Beşinci basım: Şubat 2015

ISBN: 978-975-8190-18-8

Ankara Okulu Yayınları

İstanbul Cad. İstanbul Çarş. 48/81 İskitler/Ankara

Tel/Fax: (0312) 341 06 90

web: www.ankaraokulu.com

e-mail: ankaraokulu@ankaraokulu.com

İslam Düşüncesinde
Hadis Metodolojisi

Mehmet Hayri KIRBAŞOĞLU

Ankara Okulu Yayınları
Ankara 2015

Eleştirel zihniyetin önderleri Peygamberlere (a.s.)
Onların sonuncusu olan Hz. Peygamber'e (s.a.v.)
Orun yolundan giden yakın arkadaşları, tilmizleri Hz.
Ömer'e, Aişe'ye, Ali b. Ebi Talib'e
Amr b. Ubeyd'e
Gaylan ed-Dımeşki'ye
İbrahim en-Nahai'ye
İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe'ye
et-Taberî'ye
et-Tahâvî'ye
Ebu'l-Kâsım el-Belhî'ye
İbnu'l-Humam'a
eş-Şâtîbî'ye
İbnu'l-Cevzî'ye
İbn Teymiyye'ye
İbn Kayyım el-Cevziyye'ye
İbn Haldun'a
eş-Şevkânî'ye
Abduh'a
Reşid Rıza'ya
Akîf'e
İkbal'e
Malik b. Nebî'ye
M.İzzet Derveze'ye
Aksekili Ahmet Hamdi'ye
Hüseyin Kazım Kadri'ye
Musa Carullah'a
İzmirli İsmail Hakkî'ya
Seyyid Kutub'a
Şerîâtî'ye
Mevdûdî'ye
Fazlur Rahman'a
Aliya İzzetbegoviç'e
Garaudy'ye
ve tarihte gelip geçen daha nice eleştirel düşünce üs-
tadlarına ve mazlumlara.

İÇİNDEKİLER

Sunuş	7
BİRİNCİ BÖLÜM	
KLASİK HADİS USÛLÜNÜN PROBLEMLERİ	11
Tarihi Arkaplan	22
Bugünkü Egemen Hadis Usûlü “Yeğane” ve “Tek” midir?	28
Çözüm Nedir?	32
Klasik Hadis Usûlü Ehl-i Sünnet’in Değil	
Sadece Ehl-i Hadis-Şafî Çizgisinin Hadis Usûlüdür	35
Hadis Usûlü mü İsnad Usûlü mü?	38
A- KLASİK HADİS USÛLÜNÜN	
TEORİK AÇIDAN ELEŞTİRİSİ	53
Hadis İlminin Amacı-Görevi	54
Hadisçiler Akla Önem Vermişler midir?	56
Hadis Rivayeti Açısından “Sahabe”	59
Sahabenin Adaleti Meselesi	68
Mütevâtir Hadis Var mıdır?	93
Lafzi Mütevâtir Var mıdır?	95
Sahih Hadis Tanımı	109
Sahih Hadislerin Derecelendirilmesi Meselesi	121
Bir Hadisin “Sahih” Olması Ne Anlama Gelir?	125
“Muttafakun Aleyh” Kategorisi	127
Zayıf Hadis	128
Mevzu (Uydurma) Hadisler	136
B- CERH VE TA’DİLİN PROBLEMLERİ	147
I- ADALET	148
II- ZAPT	180
Ravilerin On Kusuru (Matainu Aşara)	182
Fuḥş-ı Ğalat	183
Kesret-i Ğaflet	185
Vehm - Hadis-i Muallal	186
Muhalefet-İhtilaf	190
a) İdrac	190
b) Kalb (Hadis-i Maklûb)	198
c) Kalb-i Mürekkep	199
d) el-Mezîd fî Muttasîl’l-Esânîd	201
e) İztrab (Hadis-i Muztarib)	201
f-g) Tashif (Hadis-i Musahhaf) ve	
Tahrif (Hadis-i Muharraf)	214
h) Tedlis	216
Cehalet	220

Su-i Hıfz	226
a-b) İhtilât-Nisyan.....	226
c) Telkin	230
d) Laubâliklik-Dikkatsizlik-Gevşeklik (Tesâhül).....	232
Ref Olgusu ve Hükmen Merfû Problemi	234
Nüşhalarla İlgili Problemler	246

İKİNCİ BÖLÜM

KLASİK HADİS USÛLÜNÜN

UYGULAMADAKİ SONUÇLARI	263
Sahih-i Buhârî	266
Sahih-i Muslim.....	283
Sünen-i Ebî Dâvud	290
Sünen-i Tirmizi.....	295
Sünen-i İbn Mace	299
Ahmed b. Hanbel'in "el-Musned"i	305
ed-Dârakutnî	321
el-Beyhaki	321
el-Hatîb el-Bağdadi.....	322
el-Hakim en-Neysâbüri.....	323
es-Sa'lebi	327
el-Vahidi-ez-Zemahşerî.....	327
et-Taberî-Bakî b. Mahled-İbn Ebî Hâtîm-İbnu'l-Munzir	327
İbn Kesir.....	328
Ebu Nuaym	328
ed-Deylemî	328
el-Gazâlî	330
İbnu'l-Cevzî	330
el-Munzirî.....	330
en-Nevevî	331
ez-Zehebi	332
İbn Hacer	332
es-Suyûtî	333
İbn Kayyım el-Cevziyye	337
Tefsirlerdeki Rivayetlerin Durumu	338
Kelam-Akaid Literatüründeki Rivayetlerin Durumu	349
Sonuç	352
Kaynaklar	355
Dizin	363